

Knjiga je opremljena kvalitetnim bilješkama, ali mislim da je upravo u tom dijelu mogla biti iscrpnija, ako se registrira njezina važnost za povjesničare.

U svakom slučaju radi se o vrijednom i poticajnom ostvarenju, koje bi u mnogočemu moglo biti uzor i našim povjesničarima, u sagledavanju zbivanja 1848/49, s time da su kod nas problemi još slojevitiji, još kompliciraniji, s obzirom na naše prostore na razmeđu putova sjevera, juga i istoka i zapada, i s obzirom na narodnosnu, vjersku, administrativnu i gospodarsku podijeljenost, te postojanje Vojne krajine i banske Hrvatske.

Mira Kolar-Dimitrijević

Zöllner Erich, Therese Schüssel, Povijest Austrije (Das Werden Osterreichs)

Barbat, Zagreb, 1997.

Ova knjiga, jedna od dosada najboljih sinteza austrijske povijesti, u izvorniku je objavljena (kao skraćena verzija opsežnog dijela Ericha Zöllnera u više knjiga) u Beču 1995. Urednik hrvatskog izdanja je Dr. Drago Roksandić (izv. prof. Filozofskog fakulteta u Zagrebu), a on je napisao i uvodni tekst. Knjigu su prevele Vlatka-Ana Dujic i Sonja Ledinčić.

Kroz 33 poglavlja izlaže se povijest Austrije od prapovijesnog doba (od početka stalnog obitavanja na njenom tlu) do 1994. godine. Knjiga sadrži ne samo političku povijest Austrije, nego i demografska, gospodarska i kulturna zbivanja, a ti su sadržaji izdvojeni u posebna poglavlja iza svake veće cjeline. Uz to se iza svakog poglavlja nalazi popis literature, čime je dana mogućnost dubljeg upoznavanja austrijske povijesti. Navedene su i natuknice iz svjetske povijesti obrađenog razdoblja, a priloženo je i rodoslovno stablo Habsburgovaca.

U uvodnom poglavlju Roksandić iznosi podatke vezane za nastanak ove knjige, kao i one glede poticaja za njeno objavljivanje na hrvatskom jeziku. Ono se vremenski poklapa sa tisućljećem postojanja Republike Austrije (prvi spomen imena Austrije ili Ostarrichi, pada u godinu 996.), kao i sa godišnjicom autorove smrti (1996.). Zöllnerova je knjiga od 1961. do 1990. tiskana u 8 izdanja, što je rječit dokaz njene važnosti za austrijsku historiografiju.

Prvo poglavlje bavi se razdobljem od prapovijesti Austrije (od oko 180 000 godina pr. Kr.) do prodora Rimljana na Dunav (15. g. pr. Kr.), dok drugo govori o Austriji u doba Rimljana (do kraja 5. st. po Kr.). Treće obrađuje razdoblje od 6. do 10. stoljeća, tj. povijest austrijskog srednjovjekovlja (od sukoba Bavaraca i Slavena do dolaska Bavaraca pod ugarsku vlast i završetka karolinške vladavine Austrijom). Razdobljem Babenbergovaca, "grofova od Austrije", i počecima razvijanja austrijske kneževine (postaje carsko leno) i njezine zamaljske svijesti, bavi se četvrto poglavlje. Slijedeće govori o političkoj povijesti austrijskih alpskih zemalja (Štajerske, Koruške, Salzburga, Tirola, i Vorarlberga) u visokom srednjem vijeku. Nakon poglavlja o procesu naseljavanja u istom razdoblju, gospodarskom životu, crkvenoj i dvorskoj kulturi, sljedi prikaz početka povijesti Habsburgovaca (do razdoblja izbornih knezova), podjele Austrije, te prikaz kriza i uspona zemlje. Krajem srednjeg i početkom novog vijeka u Austriji bavi se dvanaesto poglavlje, a sljedeća tri procesom naseljavanja, gospodarskim životom i duhovnom kulturom u kasnom srednjem vijeku. O reformaciji i protureformaciji, te uvođenju organizirane centralne uprave govori šesnaesto poglavlje, o tridesetogodišnjem ratu sedamnaesto, a daljnja tri o procesu naseljavanja i stanovništvu u razdoblju reformacije, zatim gospodarskom životu te kulturi u istom razdoblju. Austrija kao velesila i razvoj dvorskog apsolutizma za Leopolda I i Karla VI, teme su dvadesetprvog poglavlja. Naredna tri posvećena su stanovništvu, gospodarskom životu (merkantilizam), te kulturi (barok) u dotičnom razdoblju, a dvadesetpeto poglavlje Mariji Tereziji, Josipu II i Leopoldu II, tj. razdoblju prosvjećenog apsolutizma. Borba protiv

revolucionarne Francuske tema je dvadesetšestog poglavlja. O razdoblju od 1815. do 1848. govori dvadesetsedmo, a o gospodarskom životu od 1792. do 1848. godine dvadesetosmo poglavlje. Sljedeće se bavi razdobljem Franje Josipa I do izbivanja Prvog svjetskog rata, a trideseto privredom i kulturom u to doba. Prvi svjetski rat i propast Monarhije obrađuje tridesetprvo poglavlje, a posljednja dva govore o zbivanjima u Austriji od prve do druge republike (1918-1988), te o privrednom i kulturnom razvoju od 1918.

Austrija je, dakle, u tisuću godina prošla put od male grofovije, preko kneževine i vojvodstva do najmoćnije europske imperije, da bi 1918. nestalo Monarhije i bila osnovana Republika.

Hrvati su u knjizi dobili vrlo malo prostora, unatoč činjenici da nas s Austrijom vezuje višestoljetni život unutar Habsburške monarhije. Od zajedničkih povijesnih zbivanja navedeno je tek ono što su autori smatrali za shodno prikazati. Preko nekih se povijesnih događaja, čak i onih dužeg trajanja, jednostavno prešlo, kao da ih uopće nije niti bilo, ili su u najboljem slučaju dani iz austrijskog kuta gledanja, koji nas ne može uvijek zadovoljiti. Nekoliko takvih primjer naveli su u svojim prikazima ove knjige Magdalena Najbar-Agičić u (Vijencu), te Željko Krušelj (u Kulturnom obzoru). Stoga ću ovdje iznijeti samo jedan, koji oni nisu spomenuli, a radi se upravo o procesu koji je bio dužeg trajanja. O Hrvatskoj vojnoj krajini, tom nepresušnom izvoru dobrih vojnika, koji su uspješno ratovali za Austriju po cijeloj Europi već od početka 18. st. kao i o njenom preustroju 30-ih i 40-ih godina 18. st., kao dijelu zbivanja širih razmjera na prijelazu iz dvorskog u prosvječeni apsolutizam, nema niti jedne rečenice. Ne spominje se, dakle, niti jedno ime vezano za rečeni preustroj (Cordova, Hildburghausen, Serbeloni i td.), već se sve reforme cijele Hrvatsko-slavonske krajine stavljaju u 50. godine i pripisuju Leopoldu Daunu, a i to se navodi u jednoj jedinju rečenici. Ovakav pristup ne može opravdati niti saznanje da je knjiga rađena za široku publiku.

No, unatoč svim svojim većim i manjim propustima, ova je knjiga s jedne strane uspješan pokušaj sagledavanja austrijske povijesti u europskom kontekstu, a sa druge, popunila je prazninu koja se osjeća u hrvatskoj historiografiji kada je riječ o općoj povijesti.

Ivan Jurišić

Karl R. Popper, *Bijeda historicizma*

Zagreb, 1996.

Popper je svojim djelom *Bijeda historicizma* u analitičku filozofiju historije unio novo značenje pojma historicizam. Do tada je taj pojam uglavnom bio vezan uz njemačku historiografiju druge polovine 19. i prve trećine 20. stoljeća. No, iako je Popper svoj pojam historicizam (eng. historicism, njem. Historizismus) razlučio od historizma (eng. historisam, njem. Historismus), ta dva pojma uglavnom se koriste kao sinonimi, a danas imaju toliko značenja da je ponekad vrlo teško odrediti što se pod njima misli. Kao što u svom tekstu *Historicism: The History and Meaning of the Term* (Journal of the History of Ideas 1995.) Georg G. Iggers napominje da danas ne postoji širi konsenzus oko značenja toga pojma, jer mu različite historiografske, sociološke i filozofske škole daju različita značenja. Danas, ukoliko želimo koristiti pojmove historicizam ili historizam, moramo pobliže odrediti svaki od njih, te možemo govoriti o Rankeovu i Droysenovu historizmu, o historizmu novokantovaca (W. Windelband, H. Rickert), o Heideggerovu historicizmu, o Croceovu historicizmu, ili pak o američkom Novom historicizmu (S. Greenblatt, J. Goldberg, A. Marotti), koji svoje uporište pronalazi u mišljenju Jacquesa Lacana, dekonstrukciji Jacquesa Derride, semiotici Rolanda Barthesa, Foucaultovom poststrukturalizmu, kulturologiji Clifforda Geertza i nema gotovo nikakve veze s historizmom (historicizmom) o kojem u Njemačkoj raspravlja Jorn Rusen ili s podijelom Otta G. Oexlea na Historizam I i Historizam II.

Kod nas se ta dva pojma uglavnom koriste kao sinonimi. Tako u *Filozofijskom rječniku* (1989.) historicizam se ravnopravno koristi s historizmom pri čemu se s tim pojmom označava smjer filo-

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJESTINST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RAD OVI

31

ZAGREB 1998.

Izdavač
Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Za izdavača
Stipe Botica

Redakcija
Branka Boban
Neven Budak
Mirjana Gross
Franko Mirošević
Iskra Iveljić
Nikša Stančić
Božena Vranješ-Šoljan

Urednički kolegij
Ivo Goldstein
Marijan Matićka
Mario Strecha

Izvršni urednik
Mario Strecha

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb, Ivana Lučića 3
tel. 385 1/ 6120 150, 6120 158, fax. 385 1/ 6156 879

Časopis izlazi jednom godišnje. Izdavanje časopisa sufinancira
Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske
br. 6859/1 od 5.X.1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Ministarstvu znanosti i tehnologije
Republike Hrvatske pod brojem UP-547/2-84-1984.

Naslovna stranica

Iva Makvić

Prijevod sažetaka

Marina Denona-Krsnik

Kompjutorski slog i prijelom

DENONA d.o.o., Garićgradska 6, Zagreb

Tisak

KRATIS, Vrapčanska 15, Zagreb

Tiskanje završeno u travnju 1999. godine

Naklada

300 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb

UDK 949.75

RADOVI 31

/ [uređivački odbor Ivo Goldstein... et al.]. - Zagreb
: Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, 1998.

– 340 str. ; 24 cm

– Summaries.

ISBN 0353-295X